

REDACTIUNEA.
 Administrația și Tipografia
 Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
 Scrierile neînscrise nu se
 primesc.
 Manuscrise nu se returnează.
Inserate
 se primesc la Administrația
 Brașov și la următoarele
SIBOURI de ANUNȚURI:
 In Viena la M. Dukon Nachf.,
 Nuss. Angonid & Emeric Les-
 ser, Heinrich Schalek A. Op-
 pelik Nachf., Anton Oppelk.
 In Budapesta la A. V. Golber-
 ger, Ekstein Bernat, Julius Le-
 opold (VII Erzsébet-körút).
 Prețul inserțiilor: o serie
 garmond pe o coloană 10 bani
 pentru o publicare. Publicări
 mai dese după tarife și invo-
 lală. — **BROLAME** pe pagina
 5-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare...
 Abonamente pentru Austro-Ungaria:
 Pe un an 24 cor., pe șase
 luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.,
 Nr. de Duminică 4 cor. pe tr.
PENTRU ROMÂNIA și străinătatea:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 Nr. de Duminică 8 fr. pe an.
 Se primumeră la toate ofi-
 ciile postale din țară și din
 afară și la d-nii colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov:
 Administrația, Piața mare
 lângă Inul Nr. 30, etajul
 I. Pe un an 20 cor., pe șase
 luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
 Cu dusul acasă: Pe un an 22
 cor., pe șase luni 12 cor., pe
 trei luni 6 cor. — Un esem-
 plar 10 bani. — Așa se abona-
 montele. Că și inserțiunile
 să se plătească înainte.

Nr. 226 Brașov, Duminică 12 (25) Octomvrie 1908.

Cauzele analfabetismului la Români.

Dacă sunt exacte cifrele statistice oficiale, e deadreptul înspăimântător numărul analfabeților noștri. Aproape toate neamurile din țară, până și Sărbii și Slovacia, sunt cu mult înaintea noastră. Numai Rutenii sunt mai înapoiați decât noi.

Aceasta împrejurare trebuie să ne pună pe gânduri. Căci este aproape neexplicabilă aceasta înapoiere a noastră, știut fiind, că poporul român are în multe privințe, calități intelectuale superioare neamurilor, ce-l împrejmuesc. E cu puțință, ca acest popor — despre a cărui inteligență firească poate servi oricui strălucite dovezi tezaurul nostru folkloristic, a cărui înțelepciune și filozofie asupra vieții e eternizată în o mulțime nefârșită de maxime scânteietoare — să fie atât de refractor față de școală și față de tendințele de a-l lumina ale conducătorilor săi? Sau e de crezut, că poporul nostru destul de înzestrat altfel de natură, să nu fie susceptibil de foloasele și binefacerile învățaturii?

Nu, asta la nici un caz nu se poate admite. Dacă numărul Românilor neștiutori de carte este totuși atât de mare, trebuie să căutăm cauzele acestui trist fenomen în altă parte. Și le vom găsi, înrădăcinate adânc în trecutul vieții noastre, ca și în așezarea geografică, în sărăcia și indolența păturii de jos, ca și în nepăsarea conducătorilor și în lipsa unei politici culturale conștiente, active și biruitoare.

Fiindcă aceste cauze nu sunt numai de ieri de alaltăieri, ci ele se împletesc ca un fir negru, de durere, în toată istoria strădaniilor noastre culturale — involuntar ni se impune întrebarea: dacă între atâția bărbați de seamă ai generațiilor trecute s'au găsit ori nu oameni, cari să se ocupe cu cercetarea și analizarea acestor cauze?

Da, s'au găsit. În multe rânduri a răsunat glasul de durere al celor cu simț și cu tragere de inimă pentru soarta tristă a poporului nostru. Greșala cea mare a fost însă, că aceste glasuri isolate, exprimând constatări sinistre, dar reale, n'au prea fost luate în seamă.

Nu ne vom opri aici asupra vocilor desperate din trecutul apropiat. Ci pătrunzând ceva mai adânc în trecutul învățământului nostru popular, vom înfățișa cea mai veche sintetizare, din câte cunoaștem, a defectelor noastre școlare. Este o părere, am putea spune, autorizată, fiindcă a fost formulată din partea unui om, care ani de-a rândul a călătorit prin Ardeal, în lung și în lat, anume cu scopul și îndatorirea de a studia situația școlărilor românești (ceeace conducătorii de azi ai școlărilor noastre negligă, durere cu desăvârșire!)

Acest bărbat a fost însuși Dr. Pavel Vasici, distinsul și zelosul colaborator de odinioară al „Gazetei Transilvaniei“, numit în 26 Noemvrie

1855 consilier de școale pe lângă guvernul ardelean.

Experiențele, câștigate după cea dintâi vizitare a școlărilor românești din Ardeal, le comunică valorosul bărbat la 1857 într-o serie de 10 articole de ziar, al căror cuprins e de o actualitate foarte dureroasă și astăzi.

Vom cerca să arătăm aici pe scurt, cum formula Dr. Vasiciu, cu o jumătate de veac în urmă, defectele învățământului nostru popular.

Cel dintâi defect — spunea el — îl află în necapacitatea celor mai mulți învățători, din cari unii abia știu scrie și ceti, fiind „slab informați pedagogicește“. Arată și urmările triste ale *spiritului de partid*, ce se manifestă la alegerile de învățători; condamnă de asemenea *favorul protopopului*, care e mai hotărâtor pentru rezultatul alegerii, decât calificățiunea candidatului. Astfel, încât adeseori se întâmplă, că învățători bine pregătiți nu-și pot câștiga pâinea de toate zilele.

De multiori fruntașii comunei, între cari însuși „*Dumnealui judele*“ nefiind prietini școlăii, își găsesc împreună cu preotul o plăcere, făcând dificultăți bietului dascăl, neplătindu-l regulat sau remunerându-l „spre rușinea lor mai rău, decât pe cel din urmă slujitor de sat“...

Se adaugă la aceste un alt defect mare, care nu se poate desvinovăți, anume *lipsa de cărți* la copiii de școală. Cum trebuie să aibă plugărușul plug, secerătorul seceră, meșterul unelte potrivite, tot așa trebuie să aibă și școlarul cărți potrivite. Mulți cred, că orice carte s'ar afla pe grinda tată-său trebuie să fie bună, ca să învețe copilul din ea. Preoții ar trebui să spună nu numai în biserică, ci și afară, la orice ocazie, că se tipăresc acum cărți atât de ieftine, încât și cel mai sărac țăran și le poate „agonisi, dacă va bea numai cu un *fărtăluș* de rachiu mai puțin pe săptămână“...

Altă scădere însemnată e *necercetarea școlărilor din partea preoților și protopopilor*, cari considerând școala de un lucru *lateral*, se interesează foarte puțin de ea, călcând astfel, cu multă îndrăzneală și nepăsare, toate poruncile, ce li-s'au dat în diferite rânduri din partea forurilor superioare și făcându-se culpabili de neîmplinirea datorințelor, ce le incumbă în calitate de directori și inspectori școlari.

Câți dintre protopopii noștri de azi ar putea să mărturisească, cu conștiința liniștită, că procedează altfel decât înaintașii lor de acum 51 de ani? E slab de tot progresul ce s'a putut realiza în această privință...

Desbinarea confesională are și ea urmări din cele mai triste asupra stării noastre școlare. În atâtea comune în loc de o școală bună românească cu un învățător vrednic, găsim câte două cotețe, de te prinde uimirea și rușinea văzând starea lor plus quam primitivă.

Alt inconvenient era atunci, cum

e și azi, *necercetarea școlărilor din partea copiilor*, cari nu pot merge *iarna* la școală, fiindcă n'au haine, sunt desculți și goți, iar *vara* n'au vreme, căci trebuie să umble pe câmp după vite, fiind părinții „mai îngrijați de păzirea vitelor, decât de soarta copiilor lor“.

Lipsa fondurilor școlare, din cari să se plătească învățătorii, să se cumpere cărți și haine pe sama copiilor săraci, este de asemenea un mare defect, care prin o regulată chiverniseală a averilor bisericești și comunale s'ar fi putut înlătura cu ușurință.*)

Dar nu s'a făcut, decât în prea puține locuri!

Despre câte din defectele înșirate de Dr. Vasiciu la 1857, s'ar putea spune azi, că au dispărut cu desăvârșire?

Din contră, s'ar mai putea adăuga! Așa d. ex. s'a constatat în diferite rânduri, că chiar și cei ce au trecut prin școala populară, însușindu-și scrisul și cititul, când au ajuns la sorți, au fost tot atât de neștiutori de carte ca și aceia, pe cari dascălul nu i-a putut strânge de pe ogoare...

Cauza acestei apariții e un defect de altă categorie, anume *lipsa școlărilor de adulți*, cari au menirea de a înprospăta și spori cunoștințele câștigate în școala populară.

Și în privința aceasta se luaseră pe la începutul anilor 1870 măsuri, cari dacă ar fi fost urmate și implinite cu stăruință, am putea să stăm și noi azi în rând cu celelalte popoare conlocuitoare, să nu fim de rușinea și de râsul lumii.

Iată ce cetim d. ex. la pag. 66 a „*Actelor sinodului arhidiecesei gr. răsăritene*“ (Sibiu 1872): referentul comisiunii școlare: Dr. Meșotă propune „în privința învățământului pentru adulți“ să se invite „veneratul consistor a provoca toate inspectoratele districtuale, a îngriji de *deschiderea școlărilor de adulți* prin toate *comunele* și la sinodul arhidieceșan procum a așterne un conspect mai detaliat despre școlăle de adulți, însemnând anume etatea adulților...“

Propunerea a fost primită și executată câtva timp; apoi cei chemați își făcură iarăși uitat de ea. Credem, că în împrejurările nespuse de grave ale zilelor noastre înțelege oricine, cât este de mare răspunderea, ce apasă asupra conducătorilor școlărilor noastre, asupra șefilor învățământului popular, ca și asupra tuturor cărturarilor noștri, cari sunt chemați a stărui din răspundere pentru luminarea poporului, desvoltând între orice împrejurări, o activitate nepregetată, angajându-se unul fiește care în serviciul propagandei culturale, care trebuie începută cu tot dinadinsul, fără amânare...

Altfel, *periculum in mora!*

Florin.

*) Vezi mai pe larg în „Anuarul Seminarului Andreian“ din 1908: „Contribuțiuni la istoria culturală și politică a epocii lui Șaguna“, pag. 19-41.

Dieta ungară se va redeschide din nou în 9 sau 10 Noemvrie n. Proiectul reformei electorale, care va fi prezentat în prima ședință, va fi transpus unei comisiuni speciale, care va raporta plenului. În timpul cât proiectul va fi examinat de către aceasta comisiune specială, dieta se va ocupa cu proiectul de lege, care stă în legătură cu anexarea Bosniei și a Herțegovinei.

Convocare. Alegătorii și poporul din cercul pretorial Cap-Mănășturului se convoacă la o adunare, ce se va ține Duminică în 25 Octomvrie st. n. la 2 oare d. a. în comuna Capolnoc-Mănăștur.

Ordinea de zi: 1) Deschiderea și constituirea adunării. 2) Desbaterea chestiunii votului universal. 3) Proiecte de rezoluțiune. 4) Închiderea adunării.

Cap-Mănăștur, la 18 Oct. 1908.

George Petrovan, preot și director de bancă. Nicolau Avram, protopop. Alexiu Șupariu, contabil. Teodor Medan, contabil.

Obstrucție în congregațiunea comitatului Alba-inferioară. Biroul ungar de cōrespondență comunică că membrii români ai congregației comitatene sub conducerea dep. Maniu au provocat eri lungi discuțiuni la aproape toate obiectele dela ordinea zilei, prezentându-și toate gravaminele lor. Atitudinea bărbătească a Românilor a produs mare zarvă în tabăra șovinista. Alte amănunte ne lipsesc deocamdată.

Maj. Sa Monarhul și criza austriacă. Din Viena se anunță, că prim-ministrul Beck, convorbind cu șefii partidelor germane austriace, le-a spus, că Coroana, în vederea situațiunei externe a monarhiei nu dorește nici demisiunea cabinetului și nici o reconstruire parțială. Ministrul Beck a sosit eri la Budapesta pentru a raporta din nou Maj. Sale despre demersurile făcute. Se crede, că azi va urma deciziunea Maj. Sale cu privire la demisiunea cabinetului.

Din delegațiuni.

Delegațiunea ungară a votat neschimbat în ședința plenară de alaltăieri *budgetul marinei*.

Comisiunea pentru armată a delegațiunei austriace a votat în aceeași zi ordinariu-ul armatei. Creștinii sociali, despre cari se spunea că vor propune urcarea soldei soldaților, au abstat dela prezentarea acestei propuneri, mulțumindu-se cu câteva declarațiuni principiare.

În ședința de eri a comisiunei austriace pentru armată s'a primit *budgetul marinei*, iar *comisiunea pentru afacerile externe* a început să dezbătă creditul provinciilor anexate. Cu această ocaziune bar. Aehrenthal a făcut câteva declarațiuni importante. Cu privire la anexarea Bosniei și Herțegovinei și a evacuării Sandjacului bar. Aehrenthal a declarat că se urmează tratări cu Turcia. Afacerea convocării *conferenței internaționale* se află deocamdată în stadiul începutului. În ce privește atitudinea monarhiei față de Serbia ministrul de externe a dat speranță așteptării, că agitațiunile se vor curma în curând.

În decursul dezbaterii creditului pentru Bosnia și Herțegovina ministrul comun de finante Burian a declarat, că cea mai bună dovadă, că momentul a fost bine ales pentru anexare, o oferă faptul că executarea anexăiunei s'a putut face fără a țuza de măsuri deosebite.

Ei pacoste! Odată sunt de vină bisericile, după aceea șoseaua.

Și așa a rămas să se țină adunarea în curtea bisericii noastre la ora 12. Ce să-i faci, »nem engedem« și pe aici e mare domn...

Până la adunare avem puțin timp, să facem o revistă prin orașel. Miercurea are 2008 locuitori, dintre cari jumătate și mai bine sunt Români, ceilalți Sași și câți-va Unguri și Armeni. A fost odinioară centrul scaunului săsesc al Miercurii, azi are oficiu pretorial și judecătore de cerc și aici se află scaunul protopopesc gr. or. al Miercurii. Orașelul este așezat în loc plăcut, pe șoseaua, care duce dela Sibiu la Sebeșul sās. Șoseaua îi este strada principală, de-alungul căreia se înșirue casele, cele mai frumoase, mai în jos cu deosebire săsești, mai în sus case de-ale Românilor. Unele sunt mari și frumoase, cu etaj, adevărate curți. Așa este primăria, apoi edificiul băncii române în cel mai bun loc, în colțul pieței, în culmea coperișului cu o cruce românească. În celălalt colț al pieței este zidrea băncii săsești, acum în edificare. Aceasta e banca din Apold, care își mută sediul în Miercurea, ca să facă concurență băncii noastre. Numai să n'o pățească, căci proverbul românesc cu »șapatal gropii« de multe ori s'a adevărit! Mai în sus pe uliță sunt casele frumoase ale protopopului Păcurar, Droc, Dr. G. Măcelar etc.

Miercurea e un loc de însemnătate în trecutul nostru politic mai nou. Aici s'a decretat pe vremuri *pasivitatea*, care până înainte de câți-va ani a dat direcțiune politiceii noastre.

Dar mai sunt pe aici de notat și alte reminiscențe. Înainte cu un veac, la 1812, abia se aflau în Miercurea 30 de familii românești. Azi sunt 240 de familii de-ale noastre, iar streine, Sași, Unguri, Armeni, etc. în total 220. Odinioară prigonirile de tot soiul îi rețineau pe Români de a se așeza prin orașele săsești. Erau șicanați chiar și în casele lor. Nu li se permitea d. e. să-și puie ferestrii cu sticlă, ca și Românul să se bucure de lumina zilei în casa sa. Numai burduhanul era al Românului. Opreliștea aceasta dănuia încă pe la începutul secolului trecut. În Miercurea cea dintâiu casă românească, la care s'a pus sticlă, este casa protopopului Păcurar. A fost zidită de moșul d-nei protopopese, un descendent din vechea și vrednică familie Măcelar. De atunci casa a fost renovată și adaptată. Bătrânul Măcelar a dat ordin meșterului sas să puie sticlă la ferestri.

— Căz ni dragă — zise Sasul — d-voastră nu aveți slobozenie de glajă.

— Ai să faci, cum îți zic și să știi, că va fi vai de acela, care nu va încăpea de ferestriile mele, pe ăla îl prind și îl ziduesc în zidul casei mele.

Era strajnic moșul Măcelar și cuvintele lui au avut efect. Ferestriile au rămas neatînse....

Vremile s'au schimbat mult. Azi casele Românilor sunt dragi și luminoase. La școală bunăoară, o zidire frumoasă, înaltă și curată, au pus ferestrii cu geamuri de 1 m. 20 cm. de înalte, singur ochii din jos. Sunt ferestrii mari, luminoase, drept răzbuire pentru epoca întunecată a burduhanului...

Tochmai în fața acestor ferestri, în curtea bisericii se deschide adunarea, căci

sese o pânză prin care nu putea privi, și între gene îi răsăriră două lacrimi.

Nu-l știa pe copilandrul cela, nu-l mai întâlnise niciodată, și totuși i-se părea că-l iubește ca pe un camarad, ca pe un tovarăș de arme. Il văzuse bine cum căzuse și cum rămăsese nemișcat... Poate că murise... Ar fi mai bine, — scăpa... Dar dacă trăia încă? Ce spaimă, ce grozăvie să rămâi în mijlocul câmpului, să vezi cum s'bor corbii spre tine?

...Și-ai tăi, ai tăi, acasă, te așteaptă!... Da, mai bine ar fi fost să fi murit. Gândul acesta îl năcăjea, i-se înfipse în minte. Deodată strânse dârlogii și calul se opri. Convoitul mergea înainte, și când se depărtă, Păită se întoarse și porni în galop. Prin lumina cenușie a serii, zări trupul ofițerului, sprijinit într-o mână.

Prizonierul rămăsese așa, împietrit, uitându-se cu ochi mari deschiși, ținându par'că o priveliște de groază. Brigadierul descălecă, se plecă și-l luă în brațe. Vroi să-l ridice în picioare, dar genunchii ofițerului se miară, și trupul lunecă în jos, ca și cum s'ar fi topit. Călărașul privi împrejur: nimic și nimeni.

Nu-l putea lua, iar inima nu-l lăsa să-l părăsească. Atunci un gând îi străbătă prin minte.

Duse mâna la centiron, la spate, și scoase revolverul, apoi îl întinse prizonierului.

sunt oarele 12. Oamenii se adună pâlcuri-pâlcuri și sosese într'una. Vin și femeile îmbrăcate de sărbătoare, sunt și damele din loc. d-na Dr. G. Măcelar, soru-sa d-na Dr. Schiau, d-nele protopopese, d-ra Nora Lemenyi de la Sibiu, etc. Le exprimăm regretete, că nu e de față Dr. Vaida, să desfășure și aici steagul drepturilor politice ale femeilor...

Adunarea decurge frumos. Oratorii Dr. Lemenyi și Dr. Măcelar vorbesc bine, convingător, răpiți din când în când de tema, ce-o desfășură. Aculțatorii sunt în-suflețiți, dar altcum cu purtare demnă. Gendarmi nu sunt de față, aranjatorii au luat răspunderea pentru ordine. Singur solgăbirăul cel mic stă și ascultă — oficios.

După adunare urmează banchet, cu vorbiri frumoase și multă veselie. Au luat parte și un număr însemnat de țărani frunțași. După banchet iarăși întâlnire în casa ospitalieră a d-lui Dr. Măcelar. Când se mesteca ziua cu noaptea pleacă un convoiu de trăsuri cu noi la gară. Ne petrec și doamnele. Ne despărțim cu regret, că n'am putut sta mai mult în mijlocul Miercurenilor, atât de însuflețiți pentru chestiile românești, atât de ospitalieri...

Pe drum spre Sibiu aflăm dela de-ai noștri, cari vin din satele mărginene, ca adunările convocate s'au ținut cu bun succes. Au fost însă prin tot locul gendarmi.

— Numai în Rod a fost oprită adunarea — spune cineva.

— Pentru ce?

— Se zice, că n'au mai fost gendarmi la dispoziție și pentru Rod... mai știi...

La gara din Sibiu de-odată cu publicul se coborau din diferite cupee, gendarmi, tot părechi, după cum s'au urcat pe la diferite gări. Fuseseră trimiși pe sate — de geaba.

Silvestru Moldovan.

STIRILE ZILEI.

— 11 Octomvrie v.

Deschiderea liniei ferate Brașov-Făgăraș s'a amânât pe ziua de 7 Nov. n. La această solemnitate va lua parte în numele ministeriului de comerț reg. ung. secretarul de stat Szterényi, care va veni cu aceasta ocaziune și la Brașov. Amânarea inaugurării liniei a fost pricinuită de un pod, care n'a corespuns cerințelor.

In frunțașă comună Râșnov se va deschide mâne o expoziție economică. La deschiderea expoziției vor lua parte fișpanul, conte Mikes și viceșpanul Jekelius.

Reforma dreptului electoral și viitorul maghiarimei. Sub acest titlu cunoșcutii sociologi maghiari Iazsi Oskar, Racz Gyula și Zigány Zoltan au scos o broșură, în care se ocupă din punct de vedere general al socialismului de votul plural. Autorii arată că constatările făcute de guvern pentru introducerea votului plural sunt nebazate și dovedesc cu mare aparat că din punctul de vedere al apărării »egemoniei maghiare și a unității statului național« nu sunt de lipsă votul plural și votarea publică. Interesanta broșură, care se estinde pe 82 pag., a apărut în editura Deutsch Zsigmond și soții din Budapesta și costă 1 coroană.

Societatea muzicală română »Doina« din T-Severin invită la al XXII-lea con-

certat. Acesta înțelese, prin ochi îi trecu o lițărire de bucurie și de abia luă arma cu amândouă mâinile. Călărașul se sculă și întoarse capul, ferindu-se să vadă ceva groaznic; și după câteva clipe, cât trebuia degetelor întepenite ale ofițerului să apese pe trăgaci, se auzi o detunătură pe care crivățul o fură repede și se pierdu în depărtare.

Călărașul privi: sublocotenentul își descărcase revolverul în inimă și rămăsese întins încemenit în cea din urmă svăcnire a trupului cuprins de moarte. Brigadierul se plecă, se uită îndelung la fața care aproape nu se mai putea desluși din umbrele serii. Tremurând, ridică revolverul, îl vâri în toc, apoi acoperi trupul cu omăt. Iși mai aruncă ochii odată; nu se vedea nici o urmă: sub giulgiul alb al câmpului par'că nu se întâmplase nimic. Călărașul își simți sufletul împăcat acum; era liniștit. Încălecă și peste puțin ajunse convoiul. Lipsa nu i-se băgase de seamă. De sus cădeau fulgii într'una, foșnind ca un șopot; și'n frunte calul vâjjos al sergentului major Mănciuc, tăia pieptiș troienele. Iar omenii mergeau cu capetele plecate... Și noaptea cădea...)

) Din volumul 18.7, povestiri din războiu, apărut ca No. 1 din »Biblioteca românească enciclopedică Socec.«

cert dat în salonul Apollo, Sâmbătă în 11 Octomvrie v. 1908, sub conducerea domnului profesor Ioan St. Paulian. După concert va urma dans.

Insoțire de negoț cu lemne în Valchid Din comuna Valchid (Váldhid) din apropierea Sighișoarei și Elisabetopolei, în comitatul Târnavei-mari, se împărtășește »Tovărășiei«, că frunțașii poporului nostru de acolo, s'au înțeles între sine și au pus temeiul unei »tovărășii« pentru negoțul cu lemn, — fiind acel ținut tare păduros, bogat în lemn, cum și pentru arândarea de păduri și pământuri.

Furt la gara din Brașov. Poliția din Brașov curentează pe un individ până acum neeruat, care a șterpelit alaltăieri în sala de așteptare cl. III. din gara Brașov un geamantan de mână, care conținea mai multe mii de mărci postale, proprietatea unui comerșant de mărci.

Bătăie în circuitul Sidoli din București. În decursul luptei dintre atleții Czāja și Padubny, publicul s'a indignat de purtarea lui Czāja, care nu ținea cont de regulile atletice. După ce Czāja fu învins, se aruncă asupra lui Padubny lovindu-l orbește cu pumnii. Publicul la aceasta a sărit în arenă și a început să lovească pe Czāja cu bastoanele. A trebuit să intervină poliția, pentru ca să restabilească ordinea. D-nul procuror-general Ferechide a interzis lui Czāja a se mai lupta în circuitul Sidoli.

Răzbunare. Un tânăr funcționar de poștă din Ferrandina (Tarent) a promis unei fete că o ia de soție și când colo s'a căsătorit cu alta. Fata părăsită îmbrăcându-se în haine bărbătești a implantat un cuțit în grumazul necredinciosului, care nici nu se aștepta la așa ceva. Lovit de moarte, funcționarul dela poștă scoase cuțitul din rană și-l implantă în inima fetei.

Un candidat de advocat român cu praxă bună pe lângă condițiuni favorabile află aplicare în cancelaria subscrisului imediat. Dr. Mátyás Lázár, advocat.

Concerte. Măne seara în restaurantul »Transilvania«, concert dat de orchestra orașului. Intrarea 60 bani.

Tot mâne seara, concert militar în restaurantul »Gewerbeverein«. — Intrarea 50 bani.

AVIZ. Din cauza reparărilor Duminical va fi deschisă mâne, în cetate, dela orele 1—9 seara numai farmacia d-lui Hornung »La Harap«.

O doftorie pentru popor. Se poate numi ca atare spiritul lui Moll și sarea, care prin fricțiune întărește mușchii, alină durerile, precum și tot felul de reumatism se vindecă cu succes sigur. Prețul unei sticle 1 cor. 90 bani. Se trimite zilnic cu rambursă postală de farmacistul și liferantul curții c. și r. A. Moll, Viena, Tuchlauben 9. În depozitele din provincii să se ceară expres preparatul Moll provăzut cu marca de scut și subscriere. — (2)

Românii din Bosnia și Herțegovina.

Zilele acestea — scrie »Viitorul« — întâlnind pe d-l Roman, directorul stațiunii agronomice, care s'a întors de curând din Bosnia și Herțegovina, unde a făcut o excursiune științifică, d-sa a binevoit a-mi da câte-va date foarte interesante asupra Românilor din Bosnia și Herțegovina.

D-l Roman m'a întâmpinat cu următoarele cuvinte:

— Am să-ți povestesc ceva foarte interesant ce am observat în Bosnia și Herțegovina, cu ocazia excursiunii ce am făcut de curând în aceste două provincii, fapt, care m'a surprins foarte mult.

»În Bosnia am întâlnit o mulțime de Români, pe cari nu-i bănuiam cătuși de puțin, și ceea ce-i și mai curios, Români ocupă funcțiunile cele mai înalte în administrație. Ca să-ți dau un fapt, îți voi spune că subdirectorul general al poștelor și telegrafelor din cele două provincii anexate Austriei, este Român. De asemenea am întâlnit foarte mulți comercianți români, dintre cari mulți posed azi averi considerabile. Majoritatea Românilor, cari ocupă diferitele funcțiuni în administrație sunt din Bucovina, aduși expres de către Austriaci, Români fiind un element foarte credincios monarhiei. Comercianții români sunt în majoritate Macedoneni.

Românii macedoneni au întemeiat în Bosnia o industrie, care a devenit foarte prosperă și care le aduce un însemnat venit. Ei se ocupă foarte mult cu ciselarea metalelor, confecționând obiecte de găteală ca cercei, brățări, lanțuri de ceasornice, tabacheri și altele. Aceasta industrie a de-

venit atât de prosperă, încât guvernul austriac nu de mult a înființat pe spesele sale un mare atelier, în care se confecționează anual un mare număr de asemenea obiecte, care se exportează în cantitate însemnată în mai toate țările din Europa. Acum câțiva ani, a încercat o colonie de agricultori din Transilvania să se așeze în Bosnia, dar neputându-se înțelege cu Sârbii, au părăsit acele locuri, astfel că agricultorii români nu se găsesc în Bosnia.

Totuși după cercetările arhologice și după alte urme existente și astăzi, se constată, că oare când a existat în Bosnia și Herțegovina un puternic element românesc. Astfel într'un sat din Herțegovina am găsit un cimitir, astăzi părăsit, în care sunt îngropați numai Români. Sârbii îl numesc »Cimitirul Valachilor«. De asemenea podgoriile, cari sunt în mare număr în cele două provincii, au fost cândva căutate numai de Români.

Sârbii însă au făcut tot ce le-au stat prin putință de a se scăpa de elementul românesc dela sate, astfel Români, cari au mai rămas, s'au retras la orașe, unde s'au apucat de diferite întreprinderi comerciale. În tot cazul — termină interlocutorul meu — existența Românilor în Bosnia și Herțegovina, în număr atât de mare, n'ași fi bănuit'o.

NOU ABONAMENT

LA

„GAZETA TRANSILVANIEI“.

Gu 1 Octomvrie st. v. 1908

se deschide nou abonament pe cuartalul trei al anului, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii foiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coroane, pe șese luni 12 coroane, pe trei luni 6 coroane, pe o lună 2 coroane.

ADMINISTRAȚIUNEA.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 24 Oct. Regimentul de infanterie 86 a primit ordin de a pleca în Bosnia. Este iminentă și plecarea mai multor baterii de artilerie.

Paris, 24 Octomvrie. »Newyork Herald« află din Constantinopol că tratativele dintre Austro-Ungaria și Turcia, cu privire la anexarea Bosniei și Herțegovinei, au fost rupte. Marchizul de Pallavicini, ministrul Austro-Ungariei, a propus Porței să-și retragă protestul în cestiunea anexării Bosniei și Herțegovinei și în schimb Austria se obligă să stăruie pe lângă marile Puteri, pentru admiterea cererilor Turciei Kiamil-pașa și Tewfic-pașa au răspuns însă că propunerea Austro-Ungariei nu se poate admite și că baza tratatelor pe cari ar putea să le facă Turcia trebuie să fie integritatea teritoriului ei; aceasta este condițiunea esențială pentru a se putea continua tratativele.

Paris, 24 Octomvrie. »New-York Herald« află din Constantinopol că agentul diplomatic bulgar, Dumitroff, a remis marelui vizir Kiamil-pașa și ministrului de externe Tewfic-pașa, condițiunile Bulgariei pentru înțelegerea cordială turco-bulgară.

Domnii abonați, cari pe ziua de 1 Octomvrie v. nu și-au reînnoit încă abonamentul, să grăbească curencirea lui căci începând de luni încele foaia se va expeda numai celor ce și-au reînnoit abonamentul.

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei“.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Victor Branicea.

**Banca generală de asigurare mutuală
„TRANSSYLVANIA“.**

Cătră membrii și reprezentanții noștri!

În decurs de 38 de ani ai existenței sale institutul nostru și-a câștigat și păstrat bunul nume de o absolută soliditate și ireproșabilă curanță. Interese rău-înțelese, ivite în timpul din urmă, au dispus pe unii membrii, ca să iasă din direcțiune; fapt, pe care rea credința ucora a crezut a-l putea exploata prin colportarea de neadevăruri în defavorul băncii, carea niciodată și prin nimic nu a dat ansă, nici la învinuirea de parțialitate națională, nici la cea de nedreptățire — și cu atât mai puțin la aceea, de a nu păzi cu seumpătate, ori a nu putea păzi cu siguranță, interesele membrilor săi.

Pe baza acestora Vă rugăm, ca să nu dați crezământ supozițiilor alărmătoare dar lipsite de orice bază, ce provin din partea celor ce acum se prefac nemulțumiți și cari — de cumva răul, ce-l poartă în gură și în peană, ar fi adevărat — în primul rând ar fi rezponzabili pentru el. Din contră Vă asigurăm, că institutul nostru își va continua activitatea sa solidă, umanitară, pe calea cinstită, pe carea a mers dela început și drept aceea Vă rugăm, ca să ne păstrați încrederea D-Voastră, ca și până acum, iar în cercul D-Voastră de activitate să faceți ca să ni se păstreze aceeași față de toate scorniturile adversarilor.

Cu o cale ne luăm voiă a Vă comunica, că adunarea generală dela 11 l. c. în unanimitate a ales membrii în consiliul administrativ al institutului nostru pe domnii: Iuliu de Bărdossy, inspector reg. de școale; Nicolau Manegutu, protopop; Alexe Onțiu, jude de tribunal și Ioan Poplăceanu, colonel ces. și reg. i. p. Numele acestor bărbați de înaltă valoare și autoritate ne sunt de lină garanță, că ei nu vor tolera, ca să se altereze cât mai puțin cinstea și soliditatea institutului; dar ne sunt totodată mărturie și despre aceea, că institutul nostru ține cu tărie la tradițiunile sale, de a fi cu cea mai mare considerație față de clientela sa română.

Drept aceea Vă rugăm, ca — dând acestei stări de lucruri cea mai mare răspândire posibilă — să combateti cu armele adevărului în special și acele scornituri, împrăștiate cu rea credință, care se refer la punctul acesta și să fiți încredințați, că institutul nostru în nici o privință nu o va rupe cu tradițiunile sale probate și cinstite.

Sibiu, în 12 Octomvrie 1908.

**Direcțiunea
băncii generale de asigurare mutuală
„TRANSSYLVANIA“.**

Cursul la bursa din viața
Din 23 Octomvrie n. 1908

Renta ung. de aur 4%	110.—
Renta de corone ung. 4%	92.10
Imp. căl. fer. ung. în aur 3 1/2%	81.50
Imp. căl. fer. ung. în argint 4%	92.50
Bonuri rurale croate-slavone	93.50
Impr. ung. cu premii	184.75
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	140.—
Renta de hârtie austr. 4 1/10	96.10
Renta de argint austr. 4 1/10	95.95
Renta de aur austr. 4%	115.10
Renta de corone austr. 4%	96.20
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	85.95
Losuri din 1860	151.35
Acții de-ale Băncii ung. de credit	739.—

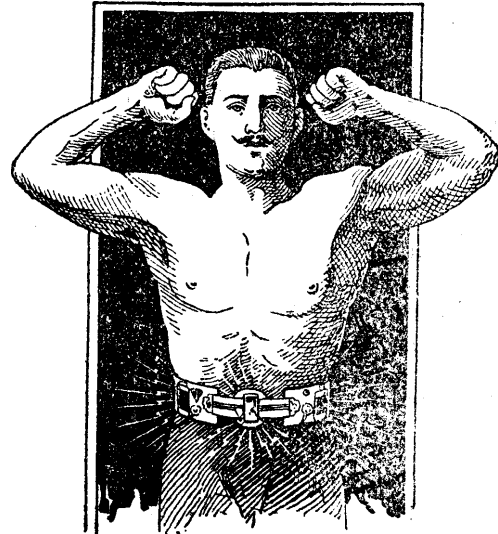
Acții de-ale Băncii austr. de credit	631.75
Acții de-ale Băncii austro-ung.	1737.—
Napoleondori.	19.12
Mărci imperiale germane	117.25
London vista	239.45
Paris vista.	55.37 1/2
Noie italiene.	95.15

Cursul pieței de schimb
Din 24 Octomvrie n. 1908

Bucnote rom. Camp.	18.72	Vend.	18.80
Argint român	18.60		18.80
Lire turcești	21.40		21.60
Scris. fone. Albine 5%	100.—		101.—
Ruble Rusesci	2.5 1/2		2.53
Napoleondori.	19.04		19.16
Galbeni	11.20		11.40
Mărci germane	117.20		117.30

SĂNĂTATEA MEA,

viata mea, o multumesc D-tale, cu a cărui ajutor am scăpat de suferințe ce de ani îndelungați nu s'au putut vindeca, rămânându-mi sănătatea, bucuria familiară și voia de lucru. Am devenit iarăși la puteri. Sate de scrisori în sensul acesta primim, așa vorbesc sute de boșnavi, care cercetează Institutul, după-ce au folosit timp mai îndelungat aparatul Electro-Vitalizer. Vindecareă nenunțată a răcelor de slabiciuni de nervi, istovire, insomnie, dureri de cap și spinare, impotență, bătaie de inimă nervoasă suferințe nervoase de stomac și intestine, constipație, cronică, reuma, șoldină nevralgie, schias, paralisie, documentează valoarea acestui remediu. Despre metoda de vindecare și efectele obținute dă lămurire GRATISBUCH, f. arte interesante, care se trimite franco în cuvertă scri și cui se va refera la anunț.

Cereți necondiționat Cartea pentru BĂRBAȚI și FEMEI.

ELEKTRO-VITALIZER, institut medical, BUDAPEST, Karlsring 2. Mezzanin 52.

Serisoare de mulțămire.

Csalóköz-Semorja, com. Pojun, 14 Ian. 1903.
Stimate Domnule!
Mă bucur că îți pot împărtăși că aparatul Electro-Vitalizer mi a folosit. Durerea de stomac și intestine a dispărut. Am poftă de mâncare. Aparatul D-tale îl voi recomanda celor ce sufer.
Văduva Victor Czetlinger.

Cupon pentru Gratisbuch.

Electro-Vitalizer, institut medical, Budapest, Károly-körút 2, Mezzanin 52.
Vă rog a-mi trimite op 1: „Electro-Therapie franco sub cuvertă“.
Numele _____
Adresa _____

Mașine de cusut

ORIGINALE SINGER

SINGER Co.

mașine de cusut, Soc. pe acții, Brașov, Strada Porții nr. 23.

A se observa marca fabricii înregistrată.

H. Kleverkaus

Brașov, Strada Hirscher Nr. 6.
FABRICANT DE

SALAMĂ și CĂRNĂȚĂRIE (Selcher)

pus în mișcare cu motor
Recomandă: Suncă prima calitate, limbi afumate, salama, untură de porc, slănină afumată. Cu deosebire specialitate de cărnați cu hrean, așa numiți Krenwürstel.
Comandele se eșecută prompt și se eșpedează cu poșta ori și unde.
Prețuri curente la cerere se trimite gratis.

Cel mai nou deposit de mobile

BRAȘOV, Strada Hirscher 7

(în casele lui DAMIAN)

cu prețurile cele mai ieftine.

Solid și elegant lucrate. — Se garantează durabilitatea. — Atelier de tapițer propriu. Lucări noue și reparațiuni prompt și curant.

Vă rog cereți franco

Prospecte și mustre de cea mai bună stofă de Stiria

Loden pentru bărbați și dame

vânători, turiști, pădurari, precum și despre stoffe de modă pentru costume de bărbați, copii, pardeseri, Ulster calitatea cea mai ieftină până cea mai fină dela firma primă și cea mai mare de Export Loden

VINCENZ OBLACK,
liferant al curții c. s. r. de postavuri
GRAZ, Murgasse 9/b.
316,6-10.

Fundată la 1876.

**Institut artistic fotografic
JOSEF SCHULLER & SOHN**
mai înainte Leopold Adler,
BRAȘOV,
Strada Porții Nr. 14.

Lucru solid. — Prețuri solide.

N. GRĂDINAR,

BRAȘOV, Strada neagră Nr. 1.

Recomandă:

Cafea prăjită, Klgr. à Cor. 3-20
" " " " " 4—
" " " " " 4-80
Liqueruri fine Rum-Jamaica, Java
Cuba. Diferite soiuri de Cognac
în buteli, și tot-felul de mărfuri
de băcănie.

GEORGE BUCA

croitor bărbătesc,

Brașov, Strada Orfanilor Nr. 7.

Confecționează:

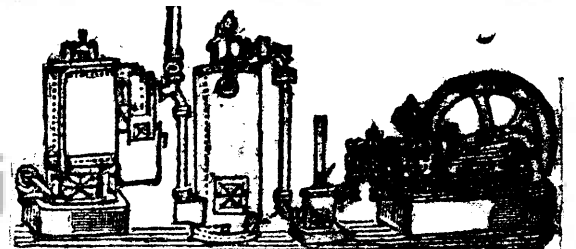
Costume moderne.
Fason elegant.

Depozit de

Stoffe veritabile englezești.

Garanție îndelungată!

Condiții favorabile de plată!

**FABRICA DE MOTOARE
A. G. DRESDNER**
una din cele mai vechi și mai mari
FABRICI de MOTORE

Liferează
MOTORE și LOCOMOBILE

care funcționează: perfect, durabil, precis și sigur, puse în mișcare cu Gaz (Sauggas), Benzin, Uleu brut Acetylen.

Representant General și Depozit:

Gellért Ignác és T-sa,
Budapest, Teréz-Körut 41.

Telephon Nr. 12-91.
(175,12-20.)

Prafurile-Seidlitz ale lui MOLL

Veritabile numai dacă fie-care cutiă este provădută cu marca de apărare a lui A. MOLL și cu subscrierea sa.

Prin efectul de leuure durabilă al Prafurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai ce bicoșe la stomac și pântec, în contra cărceilor și acrelei la stomac, constipațiunei cronice, suferinței de ficat, congestiunei de sânge, haemorrhoidelor și a celor mai diferite bôle femeesci a luat acest medicament de casă o răspândire, ce creșce mneru de mai multe decenii încôce. — Prețul unei cutii originale sigilate Corône 2 — Falsificățiile se vor urmări pe cale judecătorească.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.

Veritabil numai dacă fie-care sticlă este provăzute cu marca

de scuire și cu plumbul lui A. Moll

Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (trotat), alină durerile de șoldină și reumatism și a altor urmări de rēcăă.

Prețul unei cutii originale plumbate cor. 2.—

Săpun de copii a lui Moll.

Cel mai fin săpun de copii și Dame, fabricat după metoda cel mai nou, pentru cultivarea rațională a pelii, cu deosebire pentru copii și adulți. — Prețul unei bucați cor. —.40 b. Cinci buca I cor. 1.80

— Fie-care bucată de săpun, pentru copii este provădută cu marca de apărare A. Moll. —

Trimiterea principală prin Farmacistul A. MOLL Wien, I. Tuchlauben 9 c. și rez. furnisor al curții imperiale.

— Comande din provinciă se efectuează zilnic prin rambursă postală —

La depozite se se cêră anumit preparatele provădute cu iscălitura și marca de apărare a lui A. MOLL.

Depozite în Brașov: la d-nii farmaciști Ferd. Jekelius, Victor Roth și en gros la D. Eremias Nepoșii.